

KAMANÇA

Facə, 1 pərdədə

MƏCLİSDƏ OLANLAR

1. Qəhrəman yüzbaşı.
2. Qaraş.
3. Həsənəli.
4. Əziz.
5. Qasıməli.
6. Novruz.
7. Zeynəb.
8. İmran.
9. Kamançaçı Baxşı (erməni).

Qarabağda, dağın ətəyində, kəndin kənarında, ağacların dibində, çəməndə, axşama bir az qalmış, atlı dəstəsi sərkərdəsi Qəhrəman yüzbaşı bir daşa söykəniib, qıçlarını uzadıb, fikirli oturubdur. Bir tərəfdə bunun yasovulu Qaraş, qabağında yəhər və ölinə iynə-biz yəhər tikir. Bir tərəfdə yoldaşlardan Həsənəli çörək-pendir hazırlayır və düzür Qəhrəman yüzbaşının qabağına. Qeyri yoldaşlardan Əziz və Qasıməli od yandırır. Bir neçəsi kənarında oturub çörək dürməyi yeyir. Yənə bir neçə nəfər, kimi tüfəngə patron qoyub boşaldır, hamısı qəməli və patrondaşlı; bircə Qəhrəman yüzbaşı patrondaşını çıxarıb qoyub qabağına. Kənarında ağaca bir neçə tüfəng söykəniib. Bunlardan savayı yoldaşlarından biri arpa xəlbirləyir, biri tüfəngini götürüb söykəyir ağaca, o biri tüfəngini götürüb aparır. Yavuqdan at kişnəməsi də eşidilir. Uzaqdan tək bir güllə səsi gəlir.

Qaraş. Həsənəli, tez ol, Qəhrəman yüzbaşı səhərdən acdı.

Qəhrəman yüzbaşı. Balam, Qaraş, vallah heç iştahım yoxdu.

Həsənəli. Qəhrəman yüzbaşı, bir mənə bax gör nə deyirəm: sən ağır-arxayın çörəyini ye, üstündən də çay dəmləyim, kefincə iç, arxayın bu gözəl çəməndə yat; mən də kişi kimi sənə söz verirəm ki, sübh işıqlanan kimi erməniləri Qazançıdan çıxardım.

Qaraş (*Həsənəliyə*). Mən ölüm Həsənəli, yekə-yekə danışma! Həyə sən kişi idin, binəva Süleymanbəyə vaxtında patron yetirə idin, darda qalmayıdı; üç-dörd erməniyə əsir düşməyöydi. Mən, nəyə deyirsən, and içim (*bizi və iynəni çırpır yerə*) ki, Süleymanbəyin də yol-

daşlarının da güdaza getməyi sən kimi bişüür yoldaşların bərəkətindəndir...

H ə s ə n ə l i (*Qaraşa acıqlı*). Ədə, Qaraş, vallah sən qudurubsan! Sən heç özün də bilmirsən ki, nə danışırsan! Mən Süleymanbəyə...

Q ə h r ə m a n y ü z b a ş ı (*danışığı kəsir və hövsələsiz*). Allah xatirinə bu bihudə danışığıları boşlayın. İndi daha iş işdən keçib; yəni heç Həsənəlinin də burada günahı yoxdu. Nə qəfər başıdaşlı Süleymanbəyə çığırdım ki, dəyirmanı girməyin. Mən bilirdim ki, orada erməni var. Yəni olmasaydı da, Süleymanbəygil ordan salamat qurtara bilməyəcəkdilər. Məgər yadınızdən çıxıb ki, haman dəyirməndə bildir ermənilər on iki adamımızı yandırdılar? Mən bilirdim ki, ora xatalı yerdi.

Ə z i z (*Qaraşa*). A balam, Qaraş, doğru deyiblər ki, uzaqdan döyüş asan gələr. Hələ bir de görüm, Həsənəli başına nə daş sala idi? Deyirsən Süleymanbəyə patron yetirə bilmədi; amma sən bilirsənmi Həsənəli özü nə gündə idi? Həsənəli bu gün Xumarıdan Qazançıya kimi ermənilərin iki səngərini alıb, neçə erməni öldürüb, atalarını yandırib. Niyə, davanın hamısını Həsənəliyə tutdurmuşuylar ki?..

Q a s ı m ə l i (*Əzizə*). Hələ sən onu deyirsən, bu gün mən...

Q ə h r ə m a n y ü z b a ş ı (*bir qədər dikəlib, hövsələsiz*). A kişi, siz Allah, siz peyğəmbər, bu güftunu* boşlayın. İndi hər nə olub, keçib; qoyun bir saat qulağımız dincəlsin görək.

H ə s ə n ə l i (*guya öz-özünə yavaşca*). Yəni, Allaha şükür, bir şey ki, olmuyub. Genə necə olmuş olsa, ermənilərin atalarına od vurmuşuq.

Q ə h r ə m a n y ü z b a ş ı (*birdən dikəlib, ucadan hirs ilə Həsənəliyə*). Necə od vurmuşuq? Niyə boş-boş danışırsan? Biz onların həyə beş-on dığa-mığasını öldürmüşük, bəs Nəcəfqulu kimi igidi bir də haradan tapacağıq? Şirzadı haradan tapacağıq? Misirxanı neçə erməniyə dəyişmək olar? Bu nə boş-boş təskinlikdi özünüze verirsiniz?

Həmin söhbətdə yoldaşlardan N o v r u z adlı, əlində xəlbir, arpa xəlbirləməkdə idi; kənarda bir qaraltı görüb, əlini qoyur alınına, diqqətlə uzağa baxır və bir qədər baxandan sonra deyir:

N o v r u z. Əziz, Əziz, bir gəl sən də diqqətlə bax gör o qaraltıları seçərsən, ya yox; mən onları adama oxşadıram.

* Söhbəti

